

Włodarczyk, Dariusz

Obiekt kultury amfor kulistych z Jakubowic Konińskich, pow. lubelski

Archeologia Polski Środkowowschodniej 9, 53-57

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Obiekt kultury amfor kulistych z Jakubowic Konińskich, pow. lubelski

W czerwcu 2006 roku prowadzono prace ziemne związane z budową budynku mieszkalnego na działce nr 226 w Jakubowicach Konińskich, gm. Niemce, stan. 34. Inwestycję tę realizowano na stoku lessowego cypla od południa sąsiadującego z doliną Ciemiegi, natomiast od wschodu z wąwozem, zwanym „Cygańskie Doły” (ryc. 1). W czasie kopania rowu pod ławę

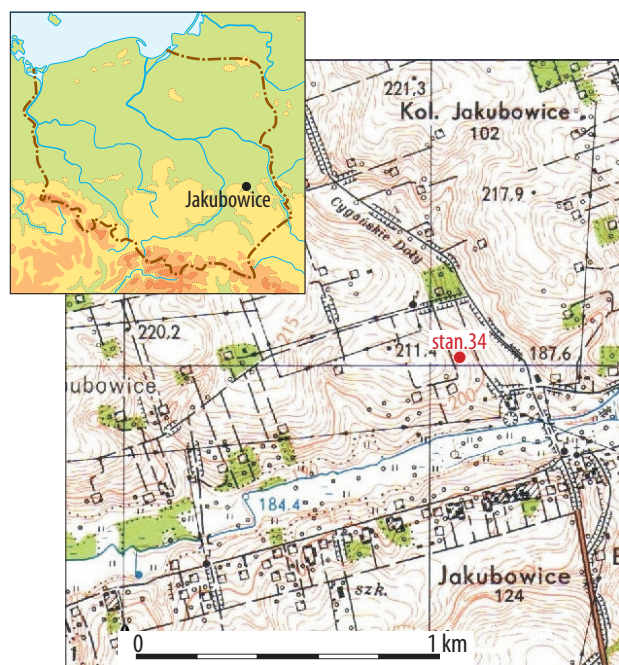
fundamentową, w północno-wschodnim narożniku robotnicy natknęli się na znaczne ilości ceramiki pradziejowej.

Po wstrzymaniu prac budowlanych przystąpiono do oczyszczania, północno-wschodniego narożnika wykopu. W wyniku tego zabiegu odsłonięty został zarys jamy wykonanej w lessowym podłożu, z widocznym w wypełniku materiałem ceramicznym kultury amfor kulistych (KAK). Obiekt owalny w stropie, miał średnicę 180 cm, głębokość 60 cm. Dno było płaskie, jedynie na styku ze ściankami lekko zaokrąglone (ryc. 2A, B).

Wypełnik jamy stanowiły dwa poziomy brązowego lessu. Warstwa zalegająca wyżej zawierała liczne, różnej wielkości fragmenty polepy z odciskami patyków. Niższa, wypełniająca dno obiektu, nie miała już tak znaczących ilości polepy, były tu natomiast liczne fragmenty ceramiki. W sumie pozyskano z obiektu 553 fragmenty ceramiki, jedną glinianą czarzkę zachowaną w całości, dwa odłupki krzemienne i dwie niewielkie zwierzęce kości, w tym jedną przepaloną.

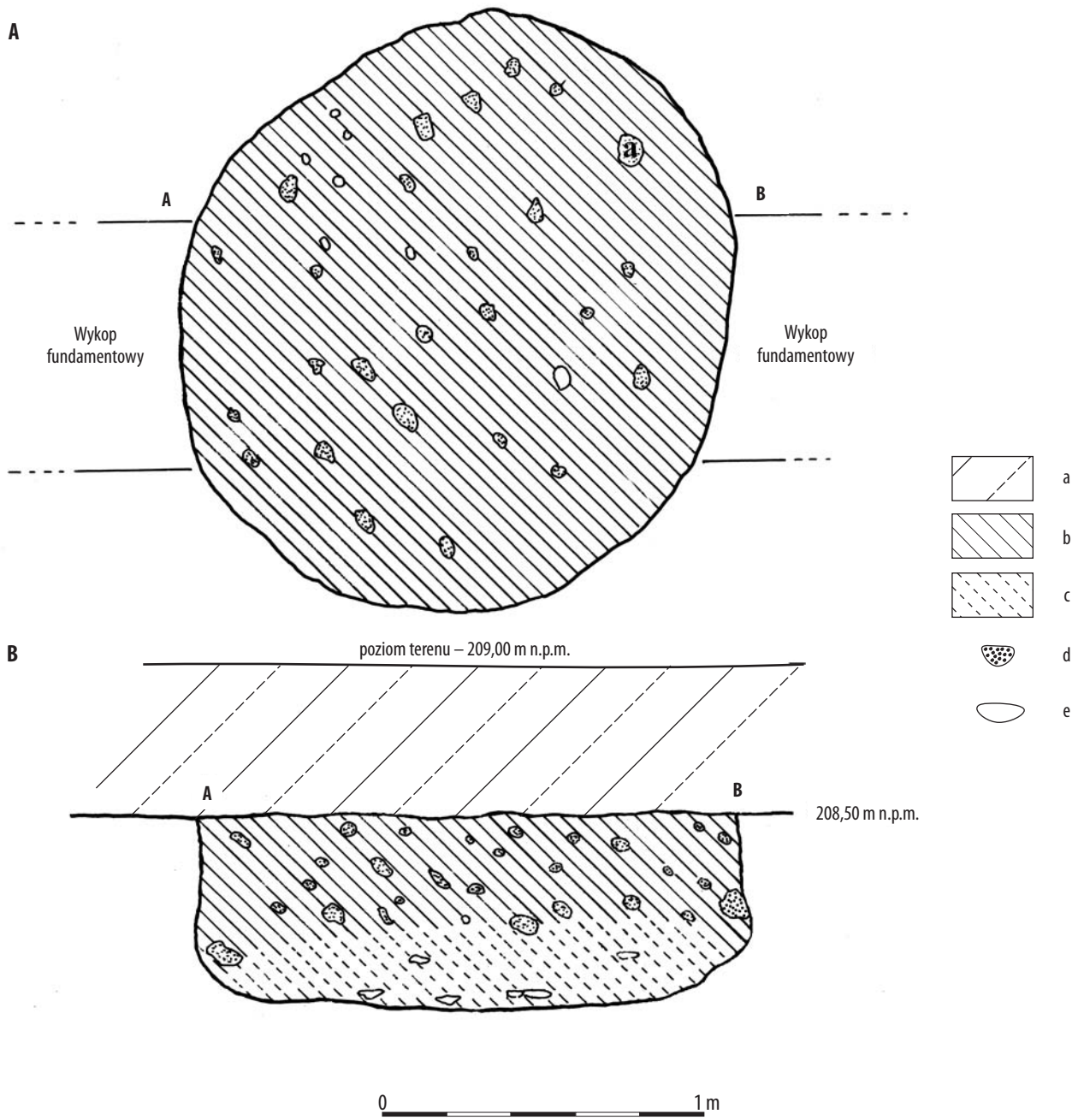
Opis wybranych fragmentów naczyń:

1. fragment wylewu i baniastego brzuśca garnka (ryc. 3: 1); szyjka krótka, lekko wychylona na zewnątrz; średnica wylewu 21 cm, powierzchnia chropowata, plamista, ślady obmazywania; domieszka gruboziarnistego tłuczni; przełom dwubarwny; stopkowate dno i fragment części przydennej pochodzące prawdopodobnie z tego samego naczynia;
2. fragment wylewu i górnej partii brzuśca amfory (ryc. 3: 2); szyja naczynia w całości bogato zdobiona metodą stempelkową; amfora prawdopodobnie dwuucha; zachował się jedynie fragment nasady

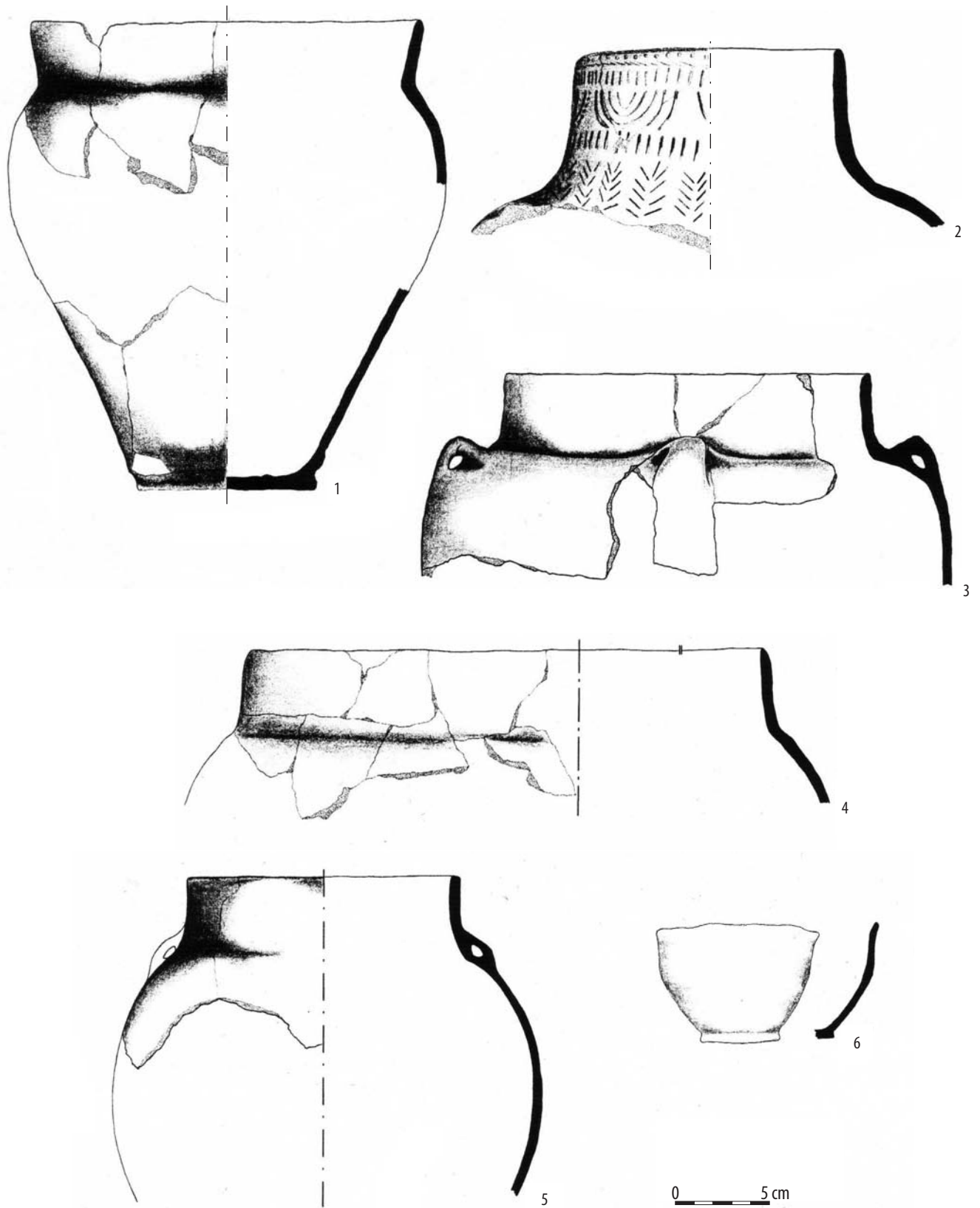
Ryc. 1. Jakubowice Konińskie, pow. lubelski, stan. 34. Miejsce odkrycia obiektu (fragment mapy: Powiat lubelski. Województwo lubelskie, skala 1 : 25 000; opracowanie Okręgowe Przedsiębiorstwa Geodezyjno-Kartograficzne. Rzeszów 1978). Opracowali: D. Włodarczyk i M. Juran.

Fig. 1. Jakubowice Konińskie, Lublin district, site 34. Location of the discovery of the feature (fragment of a map; Lublin District. Lublin Voivodship, scale 1 : 25 000; published by Okręgowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne. Rzeszów 1978). Edited by D. Włodarczyk, M. Juran.

Ryc. 2. Jakubowice Konińskie, pow. lubelski, stan. 34. Rzut (A) i przekrój (B) obiektu: a – oranina; b – brązowy less z fragmentami polepy; c – brązowy less z ceramiką; d – polepa; e – ceramika. Rys. D. Włodarczyk.

Fig. 2. Jakubowice Konińskie, Lublin district, site 34. Plan and cross-section of the feature: a – humus; b – brown loess with fragments of daub; c – brown loess with potsherds; d – daub; e – potsherds. Drawn by D. Włodarczyk.

Ryc. 3. Jakubowice Konińskie, pow. lubelski, stan. 34. Wybrane fragmenty naczyń. Rys. D. Włodarczyk.

Fig. 3. Jakubowice Konińskie, Lublin district, site 34. Selected fragments of vessels. Drawn by D. Włodarczyk.

- jednego ucha; średnica wylewu 17 cm; powierzchnia plamista, brązowa i brunatna; od wewnątrz widoczne ślady obmazywania i wygładzania; przełom dwubarwny; domieszka tłucznia;
3. fragment wylewu i brzuśca amfory z czterema uchami (zachowane dwa); szyjka krótka; średnica wylewu 20 cm; powierzchnia barwy brunatnej; ślady obmazywania; domieszka gruboziarnistego tłucznia; przełom jednobarwny (ryc. 3: 3);
 4. fragment wylewu i górnej partii brzuśca amfory (ryc. 3: 4); szyjka krótka, średnica wylewu ok. 36 cm; powierzchnia plamista; głównie brunatna; ślady obmazywania; domieszka gruboziarnistego tłucznia; przełom dwubarwny;
 5. fragment wylewu i brzuśca, cienkościennej dwuuchej amfory (ryc. 3: 5); ucha usytuowane na przejściu brzuśca w wylew; szyjka krótka, prosta; średnica wylewu 15 cm; powierzchnia barwy jasnopomarańczowej z plamami barwy popielatej; ślady obmazywania i wygładzania; przełom jednobarwny, zwarty, domieszka drobnoziarnistego tłucznia; naczynie technologicznie i jakościowo odbiegające od pozostałych form w większości przypadków grubościennych, łamliwych, słabo wypalonych o dwubarwnych przełomach.
 6. czarka o powierzchni plamistej, głównie barwy pomarańczowej (ryc. 3: 6); średnica wylewu 8,5 cm.

Pozostały materiał ceramiczny był w znacznym stopniu rozdrobniony. Stwierdzono przynależność ułamków do co najmniej ośmiu garnków.

Czarka, jedyne naczynie zachowane w całości, reprezentuje typ doniczkowaty (S. Nosek 1967, s. 311, tabl. XII). Pozostałe zachowane górne partie amfor reprezentują głównie typ IIA1 (T. Wiślański 1966, s. 25, 28-29; zestawienie 2). Początki osadnictwa KAK w środkowowschodniej Polsce wiązane są z II fazą tej kultury i datowane na połowę III tysiąclecia BC (T. Wiślański 1966, s. 128; J. Ścibior 1991, s. 52).

Brak jest śladów sugerujących koniec użytkowania jamy, np. na skutek pożaru – nie stwierdzono ilości węgla drzewnych, wtórnego przepalenia polepy czy ceramiki. Nastąpiło prawdopodobnie samoczynne zasypanie obiektu z pozostawionymi w nim, porozrzucanymi w nieładzie, niezdatnymi do użytku naczyniami. Stopniowo dno wkopu oraz fragmenty naczyń przykryła warstwa brązowego lessu. Następnie doszło do zawalenia się, obłożonych polepą i patykami, ścianek.

Odkrytą jamę z Jakubowic Konińskich zaliczyć można do niewielkiej grupy obiektów gospodarczych kak. Tego typu znaleziska KAK są na terenie Lubelszczyzny nieliczne. Mimo systematycznego odkrywania kolejnych, liczba ich w dalszym ciągu pozostaje niewspółmierna do ilości odkrywanych obiektów grobowych KAK. W ostatnich latach na terenie Lubelszczyzny natrafiono na podobne obiekty m.in. na stan. 2 w Podlodowie, pow. tomaszowski (J. Bagińska, H. Taras 1997), na stan. 72 w Lesie Stockim, pow. puławski (J. Nogaj-Chachaj 2003). Niemal w tym samym czasie, kiedy odkrywana była opisywana jama, również w tej miejscowości, po drugiej stronie „Cygańskich Dołów” natrafiono na dwa kolejne obiekty KAK (A. Hunicz 2006).

Literatura

- Bagińska Jolanta, Taras Halina
1997 *Jama kultury amfor kulistych z Podlodowa, stan. 2, woj. zamojskie*. Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, s. 31-36.
- Hunicz Andrzej
2006 *Jakubowice Konińskie Kolonia, gm. Niemce, woj. lubelskie. Nadzory archeologiczne nad wykopami związanymi z budową budynku mieszkalnego jednorodzinne na działce 309/12*. Lublin (maszynopis przechowywany w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Lublinie).
- Nogaj-Chachaj Jolanta
2003 *Wyniki badań ratowniczych przeprowadzonych na stanowisku 72 w Lesie Stockim, pow. Puławy, woj. Lublin*. Archeologia Polski Środkowowschodniej 6 (2001), s. 28-31.
- Nosek Stefan
1967 *Kultura amfor kulistych w Polsce*. Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Ścibior Józef
1991 *Kultura amfor kulistych w środkowowschodniej Polsce. Zarys problematyki*. W: Schyłek neolitu i wczesna epoka brązu w Polsce środkowowschodniej (materiały z konferencji), red. J. Gurba. Lublin, s. 45-65. Lubelskie Materiały Archeologiczne 6.
- Wiślański Tadeusz
1966 *Kultura amfor kulistych w Polsce północno-zachodniej*. Wrocław.

A feature of the Globular Amphorae Culture from Jakubowice Konińskie, Lublin district /summary/

In 2006, a feature of the Globular Amphorae Culture was discovered during the construction of a house in Jakubowice Konińskie. The feature was situated on a slope of a loess promontory neighbouring from the south with the Ciemięga basin, and from the east with the ravine called Cygańskie Doły. In the top part, the feature was oval and measuring 180 cm in diameter. The depth was 60 cm. The filling of the feature contained two layers of brown loess. The feature yielded numerous fragments of daub with imprints of sticks, 553 potsherds, one

fully preserved clay bowl, two flint flakes and two small animal bones – one charred. The uncovered pit from Jakubowice Konińskie can be associated to a numerically small group of domestic features of the Globular Amphorae Culture. The beginnings of the settlement of the Globular Amphorae Culture in central and eastern Poland are connected with phase II of this culture and dated to the middle of the 3rd millennium BC (T. Wiślański 1966, p. 128; J. Ścibior 1991, p. 52).

Mgr Dariusz Włodarczyk
Pracownia Badań i Nadzorów Archeologicznych
20-112 Lublin
Ul. Grodzka 7
grodzka7@interia.pl